

Nr 59.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1944 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 73 och 74) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 såsom förslagsanslag under rubriken Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter beräkna till Avlöningar 66 800 kronor och till Omkostnader 40 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 99, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 18 februari 1944, under punkterna 1 och 2 föreslagit riksdagen att dels godkänna av föredragande statsrådet förordad personalförteckning och avlöningsstat för statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter, avlöningsstaten att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45, dels ock för nämnda budgetår såsom förslagsanslag under rubriken Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter anvisa till Avlöningar 101 000 kronor och till Omkostnader 33 500 kronor.

1:o) Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Avlöningar. Ifrågasvarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 66 800 kronor.

Avlöning till fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna — som för närvarande utgår enligt s. k. oreglerade grunder — utgöres av lön, med avdrag av pensionsavgift motsvarande belopp, tjänstgöringspenningar, i förekommande fall ortstillägg samt tillfällig löneförbättring. Till de nu angivna avlöningsförmånerna komma dyrtidstillägg enligt de för befattningshavare vid oreglerade verk gällande grunderna samt kristillägg. Inklusive dyrtidstilläggen och andra tillägg kunna ersättningarna till konsulenterna jämte vikariatsersättningar för närvarande beräknas till sammanlagt omkring 91 000 kronor, kristilläggen oberäknade.

Befattningarna såsom statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter äro icke förenade med tjänste- eller familjepensionsrätt. Dock har tjänstepension genom framställningar till riksdagen pläгат utverkas åt konsulenter,

som avgått från tjänsten efter uppnådd pensionsålder, 65 år. Vid bestämmandet av dylik pension har — i anslutning till vad som skulle ha gällt, där-est befattningarna varit uppförda å ordinarie stat — såsom pensionsunderlag räknats med ett belopp av 4 752 kronor, motsvarande summan av grundlön och ålderstillägg, 4 000 kronor, efter omräkning till nyreglerad pension. För hel pension har brukat krävas 65 levnads- och 25 tjänstår.

Riksdagen har även i några fall, där behov av understöd ansetts föreligga, beviljat pension åt änkor efter avlidna fattigvårds- och barnavårdskonsulenter. Pensionsbeloppen ha därvid fastställts till 900 kronor.

I en till chefen för socialdepartementet ställd VPM den 19 juni 1943 har *t. f. generaldirektören i socialstyrelsen K. J. Höjer* hemställt om övervägande av vilka åtgärder som kunde vidtagas för en förbättring av fattigvårds- och barnavårdskonsulenternas familjepensionsförhållanden.

I en inom socialdepartementet upprättad *promemoria* har sedermera frågan om fattigvårds- och barnavårdskonsulenternas pensionsfrågor upptagits till närmare behandling. I promemorian anföres härom inledningsvis följande.

Frågan om beredande av tjänste- och familjepensionsrätt åt fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna har tidigare varit föremål för övervägande, men spörsmålet om ändrad anställningsform för konsulenterna har därvid ansetts icke böra upptagas till prövning i avbidan på slutförandet av utredningar rörande den sociala hjälpverksamhetens ordnande. Hinder torde dock icke i och för sig behöva möta mot att provisoriskt ordna pensionsförhållandena för nu berörda befattningshavare. Detta torde kunna göras utan att prövningen av deras framtida ställning inom socialvården därigenom föregripes. En dylik pensionsreglering synes lämpligen kunna ske enligt något av följande två alternativ.

Den ena möjligheten är att utan någon egentlig förändring av befattningshavarnas avlöningsförhållanden inordna dem under allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena. Detta kan ske genom beslut av Kungl. Maj:t med stöd av bestämmelserna i 1 § 2 mom. förstnämnda reglemente. Därvid skulle erfordras, att befattningshavarna i fråga om pensionsunderlag och pensionsavdrag hänföras till viss lönegrad.

Om det andra alternativet anföres i promemorian följande.

Det andra alternativet för provisoriskt lösande av konsulenternas pensionsfråga är att genomföra en löne reglering av deras tjänster på så sätt, att dessa ombildas till extra ordinarie befattningar och inordnas under civila icke-ordinariereglementet. Genom en sådan åtgärd bli befattningshavarna automatiskt underkastade bestämmelserna i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena. En dylik löne reglering förutsättes emellertid erhålla provisorisk karaktär i avvaktan på resultatet av pågående utredningar om socialvården, vilka kunna beröra konsulentorganisationen. Ett inordnande under nyssnämnda avlöningsreglemente bör följaktligen ske med utgångspunkt från att befattningshavarna inplaceras i den lönegrad, som närmast motsvarar deras nuvarande löneställning. Någon höjning av lönerna för ifrågasvarande befattningshavare synes nämligen i nuvarande läge icke böra ifrågasättas. Vid övervägande av frågan om lämplig lönegrad för konsulenterna vid inordnande under civila icke-ordinariereglementet torde även böra beaktas de uppgifter beträffande pensionsförhållandena, som lämnats i det föregående.

En jämförelse mellan begynnelse- och slutlöner enligt nuvarande bestämmelser samt löneställningen vid en inplacering i lönegraderna Eo 22 och Eo 23, vilka närmast synts kunna komma i fråga, har gjorts i en i propositionen intagen sammanställning.

Över berörda promemoria ha *yttranden* avgivits av socialstyrelsen, statskontoret, allmänna lönenämnden och socialvårdskommittén.

Såväl *socialstyrelsen* som *socialvårdskommittén* förorda ombildning av konsulenttjänsterna till extra ordinarie befattningar och inordnande av dem i lönegraden Eo 23 i civila icke-ordinariereglementet. Socialvårdskommittén har tillika framhållit, att intet av de i promemorian angivna alternativen föregriper en framtida omprövning av dessa befattningshavares ställning inom socialvårdssystemet.

Statskontoret avstyrker det av nämnda myndigheter förordade alternativet, enär detsamma enligt ämbetsverkets mening knappast skulle kunna genomföras utan bindande verkan för framtiden. Därest en lösning skulle komma till stånd i enlighet med det i promemorian först omnämnda alternativet, borde befattningshavarna i fråga om pensionsunderlag och pensionsavdrag hänföras till 23 lönegraden, då för de, nu i tjänst varande konsulenterna någon minskning av beräknade tjänstepensionsförmåner icke skäligen syntes böra äga rum.

Allmänna lönenämnden anser uppkommande frågor om egen pension till konsulenterna och om understöd till deras efterlevande utan större olägenheter kunna tills vidare, liksom hittills, regleras genom beslut från fall till fall. Om emellertid en omreglering av fattigvårds- och barnavårdskonsulenternas avlönings- och pensionsförhållanden vidtoges, borde det ske genom deras inplacering i lämplig lönegrad i civila icke-ordinariereglementet. Lönenämnden anser sig emellertid icke kunna tillstyrka högre lönegradsplacering än Eo 22 samt erinrar i detta sammanhang, att skyddskonsulenterna inom fångvården tillhöra lönegrad Eo 21.

Härjämte ha *fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna* i särskild framställning anfört vissa synpunkter på föreliggande fråga.

Föredragande statsrådet Rubbestad har för egen del anfört följande.

Utan att längre avvakta socialvårdsreformen har jag ansett mig nu böra till övervägande upptaga frågan om möjligheterna att bereda statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter en säkrare ställning i familjepensionshänseende. Om dessa befattningar, som tillkommo för omkring 25 år sedan, hade nyinrättats någon gång efter tillkomsten av det nuvarande civila icke-ordinariereglementet, är det sannolikt, att tjänsterna åtminstone upptagits på vanlig extra ordinarie stat och att befattningshavarna sålunda utan vidare erhållit sin tjänste- och familjepensionering ordnad. Vid övervägande av frågan har jag utgått ifrån att endast en sådan lösning kan ifrågakomma, som icke föregriper prövningen av dessa befattningars ställning inom den framtida socialvårdsorganisationen. En ordinariesättning är redan för den skull utesluten.

I valet mellan de båda provisoriska lösningar, som angivits i förenämnda departementspromemoria, har flertalet remissmyndigheter, socialstyrelsen, socialvårdskommittén och allmänna lönenämnden, ansett en ombildning av

tjänsterna till extra ordinarie vara att föredraga, medan statskontoret avstyrkt denna linje såsom alltför bindande för framtiden. För den händelse utredningarna om socialvårdsreformen kunna antagas draga långt ut på tiden har statskontoret däremot icke velat rikta erinran mot att tjänste- och familjepensionsreglementena gjordes tillämpliga å konsulenterna genom ett beslut av Kungl. Maj:t med stöd av 1 § 2 mom. tjänstepensionsreglementet. Med hänsyn till socialvårdskommitténs uttalande att en extraordinariesättning av tjänsterna icke begräper en framtida omprövning av dessas ställning inom socialvårdssystemet anser jag mig emellertid oförhindrad att tillstyrka att tjänsterna ombildas till extra ordinarie, en lösning, som synes principiellt mera tilltalande. Beträffande inplaceringen i lönegrad står valet mellan Eo 23 och Eo 22. Även om, på sätt allmänna lönenämnden framhållit, skäl kunna anföras för den lägre lönegradsplaceringen, har jag dock, med beaktande av vad statskontoret anfört om att tjänstepensionen för dessa befattningshavare icke bör bli till beloppet lägre än de pensioner, som riksdagen sedan början av 1930-talet plägat bevilja, ansett mig böra biträda förslaget om inplacering i lönegraden Eo 23. Uppkommande frågor om övergångsordningar beträffande inplaceringar i löneklass böra under beaktande av de nu utgående avlöningsförmånerna prövas i den ordning, som avses i civila icke-ordinariereglementet.

Med nu angivna utgångspunkter kunna nettolönerna till konsulenterna beräknas till sammanlagt i runt tal 70 000 kronor, vilket belopp synes böra jämte medel till vissa i det följande angivna utgifter upptagas under en förslagsvis beräknad anslagspost, benämnd Avlöningar till icke-ordinarie personal.

Jämväl de till vikarier för konsulenterna utgående avlöningsförmånerna torde böra bestämmas i viss anslutning till de nya grunderna för konsulenternas avlöning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, där vikarien icke åtnjuter lön enligt de civila avlöningsreglementena, fastställa den lön han må åtnjuta. En viss höjning av det för vikariatsersättningar m. m. beräknade beloppet torde vara erforderlig, dels på grund av den förlängning av semestern, som för flertalet konsulenter följer med löneregleringen, dels ock på grund av vikariatsarvodenas uppräknung till den levnadskostnadsnivå, vid vilken det statliga lönesystemet är reglerat. Den av sistnämnda omständighet betingade höjningen är endast formell, eftersom den innebär en motsvarande avlastning från dyrtidstilläggsanslaget. Till vikariatsersättningar synes sålunda böra beräknas ett från 5 450 till 8 000 kronor förhöjt belopp, vilket bör anvisas under förenämnda anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal.

Under samma anslagspost böra vidare i enlighet med eljest tillämpade regler (jämför kungörelsen nr 534/1941) upptagas medel dels till lokalersättningar å 500 kronor för år till konsulenter, åt vilka icke kan beredas arbetsrum med telefon i av staten upplåtna lokaler, dels ock till vissa ersättningar för kostnader, som konsulenterna haft i tjänsten för skriv- och expeditiönsarbete. Liksom för löpande budgetår torde de förra kostnaderna böra beräknas till 4 500 kronor och de senare, vartill medel tidigare anvisats under omkostnadsanslaget, på sätt jag vid äskande av detta anslag förordad, till 6 800 kronor. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal skulle sålunda uppgå till sammanlagt (70 000 + 8 000 + 4 500 + 6 800) 89 300 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg synes kunna beräknas till 11 700 kronor.

Avlöningsanslaget skulle sålunda uppgå till ett sammanlagt belopp av

101 000 kronor mot för löpande budgetår 66 800 kronor. Denna anslagshöjning på omkring 34 000 kronor motsvaras till ett belopp av något över 25 000 kronor av en besparing å femte huvudtitelns anslag till dyrtidstillägg och till ett belopp av 6 800 kronor av en överflyttning från omkostnadsanslaget.

Från anslaget för nästa budgetår torde jämväl få bestridas vissa mindre övergångskostnader, vilka icke synas behöva föranleda en uppräknig av anslagsbeloppet. Enligt nu gällande bestämmelser utanordnas nämligen konsulenternas lön, ålderstillägg och ortstillägg vid början av varje månad med därå belöpande andel, medan tjänstgöringspenningar och expensersättning utbetalas vid eller efter slutet av den månad, varunder de intjänats. För att konsulenterna icke vid övergången till det nya lönesystemet, vilket innefattar efterskotts betalning för samtliga avlöningsförmåner, skola komma i försämrad ställning, torde på sätt skett vid andra löneregleringar till dem få vid ingången av juli månad utbetalas lönefyllnadsbelopp, som motsvara vad de eljest skulle ägt uppbära förskottsvis för denna månad. Dessa kostnader torde, därest riksdagen icke gör någon erinran däremot, få bestridas från den förslagsvis beräknade anslagsposten till avlöningar åt icke-ordinarie personal.

Utskottet.

På de skäl, föredragande statsrådet anfört, tillstyrker utskottet, att löne- och pensionsförhållandena för statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter regleras genom tjänsternas uppförande på extra ordinarie stat.

I fråga om lönegradsplaceringen har allmänna lönenämnden icke ansett sig kunna tillstyrka högre lönegrad än Eo 22, varvid lönenämnden erinrat om att skyddskonsulenterna inom fångvården tillhöra lönegraden Eo 21. Kungl. Maj:t har däremot föreslagit lönegraden Eo 23.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag. Mellan nu ifrågavarande konsulenter å ena sidan och de av lönenämnden omnämnda skyddskonsulenterna å den andra föreligger en väsentlig skillnad i fråga om arbetsuppgifter. Enligt utskottets mening är den av Kungl. Maj:t föreslagna högre löneställningen för fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna med hänsyn härtill väl motiverad.

Då Kungl. Maj:ts förslag ej heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

- att riksdagen må
a) godkänna följande personalförteckning för statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e	
9 fattigvårds- och barnavårdskonsulenter Eo 23;

- b) godkänna följande avlöningsstat för statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	kronor	89 300
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	11 700
Summa förslagsanslag		kronor 101 000;

c) till *Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 101 000 kronor.

2:o) **Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Omkostnader.** För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 40 000 kronor. För användningen av anslaget har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat, upptagande en post till reseersättningar å 30 000 kronor och en post till expenser å 10 000 kronor.

Någon ändring beträffande medelsbehovet för reseersättningar beräknas icke föreligga för nästkommande budgetår.

På sätt under föregående anslagspunkt anförts, ha medel till bestridande av biträdeskostnader för skriv- och expeditjonsarbete ansetts bära anvisas under avlöningsanslaget. Från förevarande anslag skulle alltså bära överflyttas ett belopp av 6 800 kronor och medelsbehovet för expenser sålunda kunna uppskattas till 3 200 kronor.

Med hänsyn till den under föregående anslagspunkt föreslagna extraordinariesättningen för konsulenter har medel till bestridande av sjukvårdskostnader för dem ansetts bära beräknas under omkostnadsanslaget med 300 kronor.

Då utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 33 500 kronor.

Stockholm den 17 mars 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 56.